

Brzezińska, Jadwiga

Wizerunki Chrystusa - Aptekarza

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 51/2, 301-302

2006

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WIZERUNKI CHRYSYUSA – APTEKARZA

Fritz Krafft: *Christus ruft in die Himmelsapotheke. Die Verbildlichung des Heilandsrufs durch Christus als Apotheker*. Altomünster 2002. (Chrystus wzywa do apteki niebiańskiej. Wizerunki Zbawiciela – Chrystusa jako Aptekarza)

Wielki znawca sztuki *sacrum* w aptekarstwie, emerytowany dyrektor Instytutu Historii Farmacji w Marburgu, prof. dr hab. Fritz Krafft, wydał kilka publikacji, w których omówił dokładnie zachowane do dziś dzieła sztuki, ukazujące Chrystusa jako aptekarza. Z jego inicjatywy w Muzeum Altomünster (w okresie 29. XI. 2002 do 26. I. 2003) odbyła się wystawa ukazująca 65 obrazów z motywami Chrystusa- Aptekarza. Cieszyła się ogromnym powodzeniem. Odwiedziły ją wycieczki farmaceutów z całych Niemiec i zagranicy. Wystawa wymusiła na organizatorach wydanie katalogu. Jednak publikacja Fritza Kraffta, która się ukazała w związku z wystawą, jest czymś więcej niż katalogiem. Jest źródłową, naukowo opracowaną monografią symboliki Chrystusa jako aptekarza w malarstwie i sztuce od XVI w. do czasów współczesnych.

Autor omówił najpierw znaczenie wprowadzenia motywu Chrystusa – Aptekarza do sztuki. Ich intencją było ugruntowanie wiary we wszechmoc Bożą, która za pośrednictwem leków, znajdujących się w aptece, dostarcza cierpiącym ludziom pomoc przy wyzdrowieniu i zbawieniu. Oprócz postaci Chrystusa, w różnorodny sposób ukazanej na obrazach, autor szczegółowo omówił symbolikę naczyń i innych akcesorii aptekarskich, występujących na malowidłach. Wy tłumaczył napisy pojawiające się na naczyniach czy w tle obrazów. Bardzo dokładnie przedstawił znaczenie każdego elementu obrazów.

Kontemplacja ogromnie różnych kompozycji obrazów, ich postaci centralnej – to jest Chrystusa, wnętrza apteki, akcesorii aptekarskich pozwala ugruntować sobie pojęcie o różnorodności wizji plastycznej artystów. Przebija z nich nie tylko znajomość wyglądu ówczesnych aptek i atrybutów ich wyposażenia, ale także talent, umiejętność kompozycji obrazu i wyrażenia tajemnicy cudu uzdrawiania.

Najwięcej obrazów o tematyce Chrystusa – Aptekarza pochodzi z XVI w. z kaplic szpitalnych, gdzie miały budzić wiarę w ozdrowieńczą moc podawanych leków. Później tematyka ta stała się jakby mniej popularna, a obecnie znów wraca na sztalugi mistrzów pędzla.

Aby przybliżyć zwiedzającym wygląd dawnych akcesorii aptecznych, jak słoiki, puszki, wagi, odważniki apteczne, wystawie towarzyszyła też kolekcja dawnych naczyń aptecznych, wypożyczona z Muzeum Farmacji.

Z zadowoleniem należy odnotować, że na wystawie *Sacrum w aptekarstwie* w Muzeum w Altomünster oraz w książce F. Kraffta znalazły się dwa dzieła polskiego artysty – plastyka, dr Krzysztofa Kmiecica. Są to dwa ekslibrisy. Pierwszy zatytułowany *Maryja jako Aptekarka* – to ekslibris zadedykowany dr Jadwidze Brzezińskiej. Autor książki tak to dzieło sztuki omówił: „W katolickiej Polsce,

gdzie Maryja, matka Boża, doznaje szczególnego kultu, jest zrozumiałe, że obok motywu Chrystusa – Aptekarza musiał po pewnym czasie pojawić się symbol Maryi jako Aptekarki. Jest ona przedstawiona w grafice dr K. Kmiecica jako Królowa Nieba z koroną i aureolą świętości. W jednym ręku trzyma wagę a w drugim pistel nad moździerzem – atrybuty pracy aptekarza. Ten pierwszy wizerunek Maryi jako aptekarki łączy się z tradycyjnym symbolem Chrystusa – Aptekarza w motywacji ich niebiańskiej mocy dla ratowania zdrowia poprzez leki. Wyraża myśl, że tylko interwencja Matki Bożej i łaska Chrystusa sprawiają, że zwykły lek staje się cudownym źródłem zdrowia”.

Zaprzyjaźniona z Jadwigą Brzezińską farmaceutka, mgr Irena Kałaur, która zajmuje się szczególnie postacią Chrystusa jako Aptekarza, została przez artystę, Krzysztofa Kmiecica, obdarowana ekslibrisem z nowocześnie wyrażoną postacią Chrystusa – Aptekarza. Mianowicie na planie krzyża w środku zarysowana jest głowa Chrystusa w aureoli, a na czterech częściach krzyża usytuowane jest repozytorium z naczyniami i utensyliami aptecznymi.

Bogactwo ikonografii *Sacrum w aptekarstwie* jest tak ogromne, że z wielkim skupieniem można wiele razy oglądać te piękne, mistrzowsko wykonane obrazy.

Jadwiga Brzezińska
(Kołobrzeg)

Noty recenzyjne

Ryszard Witold Gryglewski: *Mumifikacja ciała ludzkiego w świetle historii obyczajów i nauk medycznych*. Kraków 2005 Ryszard Witold Gryglewski, 250, nlb. 1s. , bibliogr.

Praca składa się z pięciu części. W dwóch pierwszych autor przedstawił procesy zachodzące w ciele ludzkim po śmierci z punktu widzenia nauk medycznych oraz sposoby jego traktowania w różnych tradycjach kulturowych. Trzy ostatnie części zostały poświęcone opisowi dawnych i współczesnych praktyk mumifikacyjnych. Przy omawianiu wyżej wspomnianej problematyki autor starał się ukazać związki zachodzące pomiędzy działaniami wynikającymi z wierzeń religijnych a czynnościami mającymi źródło w racjonalnych przesłankach oraz ukazać wpływ realnych doświadczeń na formowanie wierzeń religijnych i wpływ tych ostatnich na praktyki pogrzebowe.